

Ksenija Bosnar

Ivana Turkalj

Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Izvorni znanstveni rad

RODITELJSKA POTPORA DJEČACIMA U INDIVIDUALNIM I EKIPNIM SPORTOVIMA

UVOD

Roditelji su u razvoju većine djece najvažnije osobe. Obitelj je najvažniji dio bazične okoline djeteta, mikrosustava koji je prvo i najutjecajnije socijalno okruženje (Bronfenbrenner, 1986.). Prema Woolgaru i Poweru (1993.), načini na koji se roditelji uključuju u sportsku aktivnost svoje djece očituju se kroz tri osnovna oblika. Prvi je roditeljska potpora koja se može prikazati kao emocionalna podrška (pomoć djetetu u stresu), pružanje informacija (davanje savjeta) te konkretna pomoć (materijalna i financijska podrška, prijevoz i sl.). Drugi tip roditeljske potpore koji se očituje kroz sudjelovanje roditelja u sportu su socijalno učenje i operantno uvjetovanje. Pri modeliranju, roditelj svojim ponašanjem u sportu pruža model djetetu. Pri uvjetovanju, roditelj na različite načine potkrepljuje dječje ponašanje u sportu. Treći oblik sudjelovanja roditeljska su očekivanja dječjeg postignuća u sportu. Ona su prihvatljiva tek kada su u skladu s djetetovim realnim mogućnostima, a ako su preniska ili previsoka tada su štetna za dijete.

Hellstedt (1987.) je prepoznao tri tipa roditelja u sportu. **Pretjerano angažirani roditelji** su u prevelikoj mjeri uključeni u trenažni proces i uspjeh djeteta. Svom djetetu postavljaju nerealno visoke ciljeve. Ne znaju odvojiti vlastite ciljeve od djetetovih i često se ponašaju kao da su i sami treneri. Pretjerano angažirane roditelje karakterizira redovita prisutnost na treninzima, česti razgovori s trenerom, neprestano zahtijevanje od djeteta da uloži više truda i rada, nemogućnost kontrole emocija na natjecanjima i kažnjavanje djeteta ako nije ispunilo njihova očekivanja na natjecanju. **Umjereno angažirani roditelji** imaju čvrsta uvjerenja i stavove u odgajanju djeteta, zadaju granice ponašanja i upućuju dijete što je dobro, a što ne. Pokazuju dovoljno razumijevanja djetetu za samostalno donošenje odluka o sportskoj karijeri. **Neangažirani roditelji** ne pružaju u dovoljnoj mjeri niti emotivnu niti materijalnu potporu djetetu. Takvi roditelji ne financiraju troškove treninga i natjecanja, ne brinu o prijevozu i prehrani djeteta, ne pokazuju interes za rad i napredak djeteta sportaša te ne dolaze na treninge i rijetko dolaze gledati dijete na natjecanju. Hellstedt (1987.) navodi da dijete neangažiranih roditelja često nalazi „zamjenskog roditelja” u treneru što ponekad može dovesti do pretjeranog emotivnog vezanja za trenera.

Premda svoj djeci u sportu treba emocionalna potpora, u različitim sportovima je različita potreba za angažmanom roditelja. Tenis i skijanje su primjer sportova u kojima je gotovo nemoguć napredak bez visoko angažiranih roditelja. Postavlja se pretpostavka da će u individualnim sportovima postojati veća potpora roditelja djetetu sportašu od one u ekipnim sportovima. Istraživanje Greblo i Lorger (2006) na dječacima različite dobi iz različitih sportova potvrđuje ovo gledište. Može se pretpostaviti da će u timskom sportu dijete imati priliku biti poduprto ne samo od vlastitih roditelja nego i od strane vršnjaka i njihovih roditelja pa će očekivanje potpore od očeva i majki biti niže. Drugim riječima, postavljena je hipoteza da će roditelji djece u individualnim sportovima iskazivati veću potporu djetetu u sportu od roditelja djece iz ekipnih sportova.

Cilj ovoga rada je na uzorku očeva i majki dječaka koji treniraju košarku, nogomet i taekwondo provjeriti hipotezu o razlici roditeljske potpore u ekipnom i individualnom sportu.

METODE

Uzorak ispitanika ovog istraživanja čine očevi i majke dječaka u dobi od 7 do 14 godina koji redovito treniraju najmanje godinu dana košarku, nogomet i taekwondo. Istraživanje je provedeno samo na dječacima da bi se isključio utjecaj spola djeteta na roditeljsku potporu, utvrđen u radu Matkovića i ostalih (2003). Ispitano je 220 roditelja od kojih je 217 uredno popunilo upitnik. Struktura uzorka s obzirom na sport djeteta i spol roditelja nalazi se u tablici 1.

Tablica 1. Struktura uzorka s obzirom na sport djeteta i spol roditelja

Sport djeteta	Frekvencija očeva	Frekvencija majki	Ukupno
Košarka	27	40	67
Taekwondo	31	40	71
Nogomet	37	42	79
Ukupno	95	122	217

U istraživanju je korištena Skala roditeljske potpore djeci u sportu (Bosnar, 2003) u verziji od 25 čestica. Odgovori na čestice daju se na pet-stupanjskoj skali tako da je minimalni mogući rezultat 25, a maksimalni mogući rezultat 125 bodova. Skala registrira četiri oblika roditeljske potpore:

1. Roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom (9 čestica)
2. Osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom (6 čestica)

3. Učenje prema modelu (3 čestice)
4. Pozitivna potvrđivanja (7 čestica)

Roditelji su odgovorili na čestice skale dobrovoljno i anonimno, prilikom dovođenja djeteta na trening.

Razlike u roditeljskoj potpori očeva i majki dječaka koji treniraju košarku, nogomet ili taekwondo određene su univarijantnom dvofaktorskom analizom varijance na jednostavno sumiranom ukupnom rezultatu Skale roditeljske potpore djeci u sportu (Bosnar, 2003), s grupama definiranim spolom roditelja i sportom djeteta.

REZULTATI I DISKUSIJA

Tablica 2. Aritmetičke sredine (AS), standardne devijacije (SD), minimalne (min) i maksimalne (max) vrijednosti odgovora u česticama Skale roditeljske potpore djeci u sportu

Tvrđnja (verzija za majke)	AS	SD	min	max
1. Smatram da je za zdravije moje djece bilo važno što su se bavila sportom.	4.75	0.455	3	5
2. Bilo mi je drago kad su mi djeca provodila vrijeme s društvom iz sporta.	4.57	0.573	3	5
3. Smatram da u sportu nitko nije mogao uživati mojoj djeci.	3.65	0.931	1	5
4. Kad smo odlazili na izlet ili na odmor, redovito sam se sa svojom djecom bavila nekim sportom.	3.89	0.910	1	5
5. Rado sam gledala kako se moje dijete bavi sportom.	4.66	0.494	3	5
6. Pomagala sam da mi dijete uvijek ima čistu i urednu sportsku opremu.	4.38	0.822	2	5
7. Plaćala sam za izvanškolsku sportsku aktivnost mog djeteta.	4.61	0.627	1	5
8. Ponosna sam što su mi se djeca bavila sportom.	4.83	0.445	3	5
9. Željela sam da mi se djeca bave sportom da bi bila spretnija i snažnija.	4.57	0.612	2	5
10. Smatram da su sportaši dobro društvo za moje dijete.	4.34	0.679	3	5
11. Kad znam da je na sportu, ne brinem za svoje dijete.	3.83	0.842	2	5
12. U našoj porodici rado smo zajednički gledali sportske prijenose.	3.96	0.921	1	5
13. Kad mi se dijete takmičilo, ja sam bila redoviti navijač.	4.44	0.736	2	5
14. Pomažem djeci u organizaciji prijevoza, prehrane i sl. da uz druge obaveze ne zanemare sport.	4.35	0.702	2	5
15. Sportsku opremu naše djece financirali smo mi roditelji.	4.38	0.626	2	5
16. Kad pričam drugim ljudima o svojoj djeci, rado ističem da su se bavila sportom.	4.70	0.514	2	5
17. Htjela sam da mi djeca budu otporna na bolesti pa sam ih poticala da se bave sportom.	4.45	0.628	2	5

Tvrdnja (verzija za majke)	AS	SD	min	max
18. Bilo mi je drago kad se u našoj kući skupljalo društvo iz sporta moje djece.	4.38	0.662	1	5
19. Bila sam sigurna da u sportu nitko neće nagovarati moje dijete da pije, puši ili uzima drogu.	3.74	0.830	1	5
20. U našoj porodici smo se često zajednički bavili nekom sportskom aktivnosti, bez obzira na razlike u godinama.	3.94	0.904	2	5
21. Uvijek sam opazila kad bi mi dijete postalo vještije u svom sportu.	4.11	0.765	2	5
22. Ako je trener zatražio, rado sam pomagala u organizaciji treninga i takmičenja.	3.99	0.948	1	5
23. Nisam nikada štedjela novac kad je bilo u pitanju bavljenje sportom moje djece.	4.49	0.645	2	5
24. Rado sam razgovarala s djecom o njihovom sportu.	4.62	0.539	3	5
25. Nije mi bilo drago kad mi je dijete kazalo da će se prestati baviti sportom.	4.34	0.804	1	5

Prosjeci rezultata u česticama Skale roditeljske potpore djeci u sportu su redom visoki, bez obzira na koji aspekt potpore se odnosili. Očekivano, i ukupni rezultat na skali vrlo je visok i upućuje na visoku razinu roditeljske potpore djeci u sva tri sporta.

Tablica 3. Osnovni statistički parametri ukupnog rezultata Skale roditeljske potpore djeci u sportu (Bosnar, 2003) na ukupnom uzorku i subuzorcima definiranim spolom roditelja i sportom djeteta.

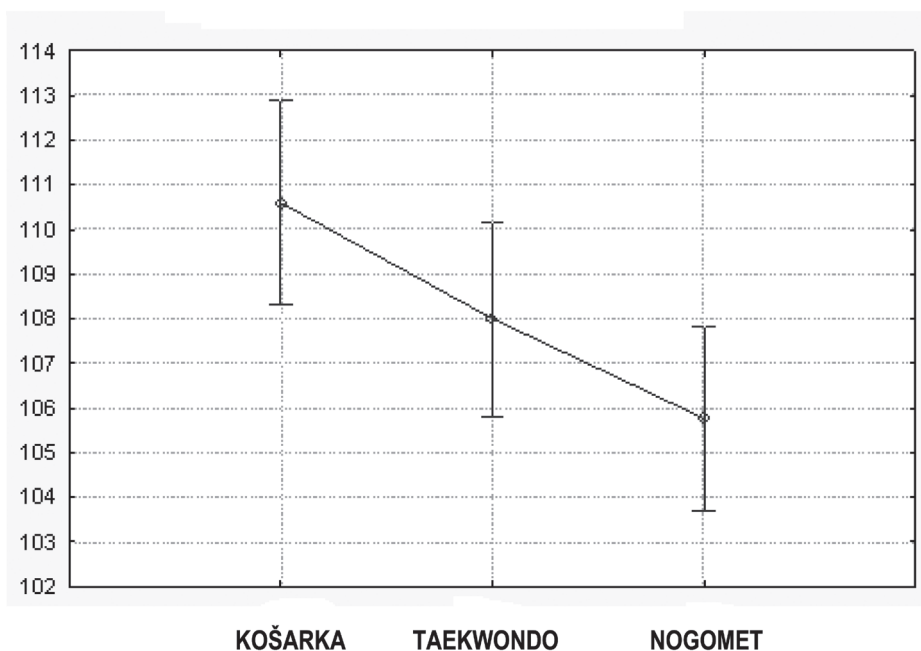
	Efektiv	Aritmetička sredina	Standardna devijacija
Ukupni uzorak	217	107.99	9.527
Košarka	67	110.79	7.621
Taekwondo	71	107.97	10.941
Nogomet	79	105.62	9.074
Očevi	95	108.43	9.985
Majke	122	107.64	9.181
Košarka - očevi	27	109.59	7.905
Košarka - majke	40	111.60	7.414
Taekwondo - očevi	31	108.13	11.386
Taekwondo - majke	40	107.85	10.729
Nogomet - očevi	37	107.84	10.281
Nogomet - majke	42	103.67	7.449

Dvofaktorska univarijatna analiza varijance (tablica 4.) grupa definiranih spolom roditelja i sportom djeteta, na ukupnom rezultatu Skale roditeljske potpore djeci u sportu je pokazala statistički značajnu razliku s obzirom na sport djeteta, i beznačajne razlike s obzirom na spol roditelja i u interakciji sporta djeteta i spola roditelja.

Tablica 4. Rezultati dvofaktorske univarijatne analize varijance grupa definiranih spolom roditelja i sportom djeteta, na jednostavno sumiranom rezultatu Skale roditeljske potpore djeci u sportu (Bosnar, 2003).

	Suma kvadrata	Stupnjevi slobode	Prosječni kvadrati	F - vrijednost	značajnost F testa
Sport djeteta	832	2	416	4.81	0.009
Spol roditelja	35	1	35	0.41	0.525
Interakcija sport * spol	353	2	176	2.04	0.132
Pogreška	18227	211	86		

Premda je razlika s obzirom na sport djeteta statistički značajna, ona nije u očekivanom smjeru i hipoteza o većoj potpori djeci u individualnom sportu se mora odbaciti. Najveći rezultat na skali su postigli roditelji djece iz košarke (tablica 3. i slika 1.), zatim iz taekwonda, a najmanji rezultat su pokazali roditelji dječnogometša. Razlozi ovom poretku potpore mogu biti višestruki. U sredini u kojoj je vršeno mjerenje nogomet je vrlo popularan sport u kome se okušaju mnoga djeca, no u kojemu je i veliko osipanje. Moguće je da roditelji ovaj sport doživljavaju kao „još jednu aktivnost u nizu” pa premda daju veliku potporu, ne iskazuju pritom preveliki entuzijazam. U istoj sredini, košarka je elitni sport gdje je selekcija prisutna već u dječjoj dobi. Status sporta bi mogao biti faktor koji jača namjeru roditelja da pomognu djeci da ostanu u košarci što se očituje u višem stupnju roditeljske potpore procijenjene upitnikom.

Slika 1. Grafički prikaz aritmetičkih sredina s 95-postotnim intervalima vjerojatnosti na Skali roditeljske potpore djeci u sportu roditelja s djecom iz tri sporta. Na ordinati su ukupni rezultati skale u bodovima.

Mogući razlog opaženog ranga podrške u tri sporta mogla bi biti i socijalna klima u taekwondo klubovima koja ne mora nužno biti različita od one u timskim sportovima. Premda je to individualni sport on se trenira u grupama. U taekwondou postoje težinske kategorije i djeca nisu nužno suparnici jedan drugome. Lako je moguće da jednostavna podjela sportova u samo dvije grupe nije dovoljna već da bi se u daljnjim istraživanjima trebalo uzeti u obzir više karakteristika situacije u kojoj se sport odvija.

Rezultati ovog istraživanja su zanimljivi pokazatelj, no ne bi se smjeli generalizirati. Buduća istraživanja treba provesti u više različitih sredina, na većem broju sportova i na većim uzorcima ispitanika.

LITERATURA

1. Bosnar, K. (2003.). Roditelji kao partneri školskog sporta: empirijska mjera roditeljske potpore. U: Puhak, S. i Kristić, K. (ur.). *V. Konferencija o sportu Alpe – Jadran*, Zagreb: Ministarstvo prosvjete i športa RH, 11-18.
2. Bronfenbrenner, U. (1986.). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental psychology*, 22: 723-742.
3. Greblo i Lorger (2006.). Roditeljska potpora djeci u momčadskim i ostalim sportovima. U: Findak, V. (ur.). *Zbornik radova 15. ljetne škole kineziologa RH*, Zagreb: Hrvatski kineziološki savez, 115-120.
4. Hellstedt, J. C. (1987.). The coach – parent – athlete relationship. *The Sport Psychologist*, 1: 151-160.
5. Matković, S., Prot, F. i Bosnar, K. (2003.). Roditeljska potpora mladim sportašima. U: Puhak, S. i Kristić, K. (ur.). *Zbornik radova V. konferencije Alpe – Jadran*, Zagreb: Ministarstvo prosvjete i športa, 121-127.
6. Woolgar, C., & Power, T.G. (1993.). Parent and sport socialization: views from the achievement literature. *Journal of Sport Behavior*, 16: 171-189.

**PARENTAL SUPPORT FOR BOYS
IN INDIVIDUAL AND TEAM SPORTS****ABSTRACT**

Sport career of young athletes largely depends on parental support. The aim of this research was to identify the differences in the fathers' and mothers' support for boys in individual and team sports on the sample of 217 parents whose children practiced basketball, football and taekwondo. A questionnaire of parental support (Bosnar, 2003) was applied in the version consisting of 25 items. The results obtained indicated a high degree of parental support in all sports. Two – factor univariate analysis of variance showed a statistically significant difference in the parental support with regard to child's sport, but not in expected direction. The result showed that the greatest support for children was in basketball, then in taekwondo, and the lowest in football, so the assumption that there is a difference in support for children depending on whether they are involved in individual or team sport must be rejected.

Key words: *parental support, boys, basketball, football, taekwondo*